

LIETUVIŠKASIS

BALSAS.

METAS ANTRAS. Tas laikraštis yra turtu LIETUVOS MYLETOJU. REDITOJAS JONAS SZLUPAS. NAUJAS JORKAS, 30 d. sausio mėn. 1886 m. „LIETUVIŠKASIS BALSAS“ IŠEJNA 2syk ant mėnesio. KASZTUOJA ANT METU 2 DORIELU, o AUROPOJE 2½ DOR. ATSEKIRAS NUMERIS 8 CENTAJ. UŽ COLI APGARSINIMU ANT METU 10 DORIELU, o WIENA SYKIGARSINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS REDYSTES: JONAS SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK. ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

KO MUMS REJKIA.

[Tąsa.]

Giesmininku draugystės tarp mūsų brolių latvių, nors rodytiesi galėtu turėti tik zabovą prieš akis, wienok prieš giesmės to nejauciant bewaik, yra tikrai tautiška institucija. Kur tik tai wai kai kokios norint tautos susirenka i wiena wieta ar tai dėl loszimo ar dėl mokslo arba ir dėl pasznekeji mo apie sawo pereitus ir szios gadynės reikalus, isz tokiu susirinkimu wisada greicziaus ar paskiaus iszeina supratimas ir pasikelimas tautiškos dwasės. Rusijos wyresnybės suprantu ta dalyka, o bijodama pasikelimo tautiško pasijautimo sawo padonu, nės tasyk persekiojimai ir prispaudimas iszszauktu tarp prispauštųjų protesta, draudžia wisokius susiwienyjimus dėl atlikimo kokių nors reikalų: dwasiszku ar ekonomiszku. Kad tai butu galima, uždraustu ir jau esanzias draugystes, bet kada tai padaryti jau negalima, tai nors sunkina, arba kaip tarp lietuwiu, tarp kuriu lygziuolai ne jokių susiwienyjimų ir nebuwo, draudžia wisokius snėjimus dėl apsznekejimo nors sawo szalies reikalų; taipogi sunkina ir priēmima swetimu gaiwalu i mokslawietes, nės norint mokslawietės Rusijoje yra gan greitai irengtos dėl rusifikacijos swetimu gaiwalu, ale kad tenai susirenka didėnis jau skaitlus wai ku lietuwiu ar isz kitokiu tautu paeinanziu, rusifikacija dėlto ir negali taip greitai sawo darbus atjikti, bet draugesu pasikelimu apszwiestunu užgema ar ke-

lasi isz miego ir tautiškas pajautimas.

No latwiu pereikiame pas mažarusius arba kaip rusai juos iszjuokdami wadina: Chlopomanus. Ju padėjimas yra bewaik wienoks kaip ir lietuwiu: tautiška, nors jie ir wien tikei yra su reprezentantais waldziu, neužkencziami ir naikinami, o ju kalba iszjuokiama; rasztiszki darbai yra draudžiami: nės pawelyjimo iszdawinėti Almanakus bei Dumkas ir Szumkas nėra ka ir laukti, taip jau ir pawelyjimo abonuoti rutėniskus laikraszczius iszdawinėjamus Galicijoje. Wienok nors ir senowėje, prie lenku waldžios, mažarusei kaipo ukininkai swetimo tikėjimo labiaus buwo prispaušti ne kaip lietuwei, sziamė laike tautiszku pajautimu chochlomanai jau senėi lietuwius pralenkė. Mažarusei, nerokuojant jau kitokiu instituciju, turi sawo teatra, operas sawo kompozytoriu, iszstatymas kuriu per truppa Kropiwnickio Kyjawoje taip baisei pykdino rusu 'narodnikus'. Mažarusijos 'wieczorynkos' rodosi yra tik tai palikimu senowės budo, wienok jos drauge yra ir sekla tautiszko pajautimo ir stiprybės. Wai kinai ir mergaitės susirinkdami drauge praleidžia wakara tarp pasaku isz senowės pereituwės ir tarp taut iszku dainu dainuojamu sawo branginamoje kałboje. Tokiu budu pradeda mylėti sawo pereituwe, o sugiesme ir kałba. Mylėdami tuos pajautimus tuomi pacziu myli ir sawo tauta, jau ir jos palikimus stiprei gina no neprieteliszku pasiekimu.

Dewynioliktas jau amžius bėga no iszwaikszczojimo žydu isz ju tėwynės. Ta tauta nėra ne užkencziamą, pri-

spausta, be tēwynēs susiaurinta wietoje apsibuwimo taip ir darbe, iszmėtyta tarp kitu tautu jos neužkencziancziu, ne tik neprazuwo, ale ir skaitlus ju wietoje pasimažinimo wis daugyn auga. Musu priebrolei prusokai, kurie XIV amžyje dar buwo tauta sawwaldiszka, kurios ir lenkai bijojo, o XVI amžyje jau suwis isznyko. Nepaliko po sawias nei jokiu paweikstu nei darbu tautiszku ar kulturiszku. Nerandame nei palikimo ju kalbos, jei atmesime iszdawimus wokiecziu dėl tikėjimo propagandos iszleistus. Prusokai isznyko taip pat kaip isznyko prieszpatapinei mostodontai, iktyozaurai, mamutai, arba jau bėgancioje gadynėje isznyko gigantiszkieji paukszčiai: drontas ir moa, arba kaip isznyks neužilgo wieslė žuobriu, kuriu skaitlus Bielowiežos szile jau 300 nesueina. Kaip paweiksła sawo buwimo paliko tiktai kaulus kapuose. Jie taip prapuolė kaip prapuolė gimi nės Amerikos Indijonu arba Papuu Van Dymeno žiamės, kurios gywenti ir dirbti ne mokėjo, kaip ir ginti no neprietelu sawo buwima. Ir isz Amerikos indėnu prapuolė tik tie, kurie dirbti nemokėjo, o kiti, kurie wienybėje laikėsi, kaip araukanai, ir szendien stowi twirtai, norsskaitlus ju tik 80 tukstancziu isznesza. Prusai isznyko tiktai dėlto, kad dirbti nenorėjo, nės galėjimas kaip elgimasi žydu rodo ir didžiausiam ir ilgiausiam priespaudyje pasilieka. Kas gi žydams tokia twirtybe duoda? — ne waitojimai ir skundai ant prispaudimo, ale tikras supratimas reikalų tautos, wienybė tautiszkuose reikalauose o ir tautiszkos institucijos. Neužkentima kitu tautu ant sawo naudos jie apwertė. Ponai ir wietininkai wyresnybės, iszduotojei prowu, patys pastojo tarnais žydu. Kas isz musu netėmyjo mėsteluose Lietuwos, kur tegul neżydas užgaus žyda, o tuoju ant jo balso wisi wientikei neklausdami, ir kas sziamė atsitikime yra kaltas, wisi nesza pagelba sawo wientaucziui. Prispaudima swėto ir tarp tikėjimiszko neužkentimo widuriniuose amžiuose sunaudojo bjaurojimasi krikščioniszku tautu, irengdami walstijose, kuriose apšėdo, sawiszka autonomiszka waldžia. Wisi reikalai žydiszkos tautos susieina, taip sakant omnibus waldžioje, — *kahaluose*. Kahala laikė wienybėje tauta wisuose jos reikaluose, peržengimas nors menkiausio paliepimo sunkei buwo korotas. Zydai turėdami užwertas kitokias dalis uždarbio, isz prekybos turtus sau rinko neprileisdami swetimu lenktyniu prekyboje, kapitołus swėto i sawo rankas pagriebė, o surinktais turtais dalinosi su waldžiu rėdininkais, per ka juos sawo tarnais padarė. Szioje gadynėje despotismas kahala prie pasikėlusio apszwietimo neturi jau tokio autoriteto kaip seniaus, nors dar su wisu jo neprastojo. Szendien institucija apszwiestu žydu neszanti pagelba sawo wientaucziams, kur norint ant swėto gywenantiems — tai 'Alliance Israelite' su sawo sosto wieta Paryžiuje ir sanarei jos susideda isz žydu wisame swėte gywenancziu. Alliance Israelite, kaip rodo apreiszkimas pereitu metu, dawė dėl iszmokinimo sawo wientikiu 9 tukst. waiku 325 tukstanczius franku. 12 st. pendistku lenku žydelkaicziau gauna medegiszka pagelba isz kasos Alliance dėl baigimo mokslu College de France, augszcziausioje Prancuzijos mokslawietėje, medikiszkoje akadė. mijoje ar muzikos konserwatoryjoje. Subskripcija tarp sanariu Alliance dėl turtiszkaui sunaikintu žydu Rusijoje po žydu muszi isznesza 1½ mil. franku ir 1 mil. franku no Hirszo. Jaunas žydas norint mokintis arba toksai, kuriame apszreiszkė koks norint talentas, gali wisuomet pasitikėti, kad jo neapleis wientikei, bet sudės jam reikalingus pinigus dėl mokslo ir sunaudojimo prigimto talento per pritinkantį mokslą. Nesenei mirias Montefiorė, kurio turtais, kaip po jo myrio pasirodė, iszneszė 35 mil. franku, per sawo ilgą amžiu dėl pagelbos sawo wiengencziams ir dėl ju apszwietimo, in-

steigdamas mokslawietes, kuriose ir waikai krikščioniu lygei mokinasi, iszdawė su wirszumi 8 milijonus franku taigi bewaik ¼ dali wisu sawo turtu po myrio paliktu. Ganakad kur norint nelaimė žydu patiktu, o tuoju sawo wiengenczei susideda i komitėtus dėl rinkimo pagelbos, neklausdami, ar nelaimės isztiktieji werti yra pagelbos, ale nesza ja tuoju, palikdami suda ateinantiems czėsams, kada reikalas pagelbos pereis. Matome, kad nėra sunkaus padėjimo nei prispaudimo, kokiamė tauta negalėtu gywenti ir dirbti dėl sawo pakėlimo, ale dėlto reikia supratimo sawo tautiszku reikalų ir wienybės žydu. Taip pasirodo gywenimas ir institucijos tautos, kurios sawo padėjime artinosi arba ir szendien dar artinasi prie padėjimo lietuwiu; apie sawwaldiszkas Auropos tautas nėra ka ir pasakoti. Czionai nėra dalies tautiszko gywenimo ir reikalų, kur nebutu pritinkanczio skaitlaus pagelbos instituciju. Berlynas dėl geradaringu instituciju isz mēsto piningu iszduoda kas metas 6 milijonus imarkiu, Paryžius 10 syk daugias, o Londonas daug daugias už Paryžiu. Pagelba neturtingi Anglijoje gawo 1849 m. Kaip sako Leroi Beaulieu, workhousuose [namuose darbo, kurgauna walgi ir gywenima] buwo laikoma net rtingu 119.375; namie gawo piningiszka pagelba 805.044 asabu, prie skaitlaus 17¼ milijonu gywentoju. 1859 m. buwo laikoma workhousuose 123.306, namie pagelba gawo 737.165 asabos isz 19¼ mil. gywentoju; 1868 m. workhousuose buwo laikoma 158.723 asabos, namie pagelba gawo 876.100 asabu isz 21¼ mil. gywentoju; 1878 m. workhousuose laikoma buwo 106.875, namie pagelba gawo 575.838 asabos isz 24¼ mil. gywentoju. Jei matome, kad paskutiniuose metuose, kaip rodo statistika Leroy Beaulieu, skaitlus laikomu per anglu tauta, imancziu pagelba neturtingu pasimažino, tai nedėlto, kad skaitlus duodancziu butu pasimažinias, ale dėlto, kad su pasikėlimu uždarbio skaitlus reikalaujancziu pagelbos pasimažino. Szendien laikie rankdarbinu doži tas skaitlus pasididino, ir dėlto imancziu pagelba isz suneszmimo wisos tautos wėl yra daugias.

Neptatinsiu apraszymo daugel prilyginimu, nės dėl tokio apraszymo wisokiu tarp tautu czancziu instituciju ir pagelbos tautiszkame pasikėlime draugyscziau reikėtu szimtu kningu, dėlko straipsnei nei 'Auszros' nei 'L. Balso neisztektu, ale negalu apłeisti labiaus tarp kitokiu iszsiszkyrusiu.

Tarp tokiu iszsiszkyrusiu ir labiausiu puolancziu ing akis yra namai dėl darbininku su sodeleis ir daržais Londone. Tokius namus stato sudėtai piningais tam tikra draugystė. Gywenantis juose darbininkas moka pigia randa, o drauge su tuomi ir menkus palukius dėl amortizacijos sumos iszduotos nupirkimui wietos ir pastatymui namu; pagywenias kokia 20 metu iszperka per amortizacija ant sawias namus su sodu ir daržu, kuriuose per ta czėsa gyweno. Toksai dalykas priduođa darbininkui nora czėdyjimo sawo uždarbio. Piningai, kurie isz kieszėnės darbininko pas mus eina ing kieszėne szinkoriaus, Londone apwersti buwo, mažomis sumomis, ant nupirkimo sau namu.

Apiegardoje mēsto Lille, sziaurinėje Prancuzijoje, iszėjias isz eilės darbininku, ponas Godin'as uždejo sawo piningais pabirkus, kuriuose darbininkai netiktai ima piningus už darba, bet kožnas isz ju stojasi waldytoju pabirku, nės imti piningus už darba ir nereikalauja, dėlto kad apie wisus reikalus darbininku ir tu gencziau rupinasi pati administracija, sudėta isz tu pacziu darbininku po pirmsėdyte Godin'o. Tokiu kėlu darbininkas rasdamas tėwiszka apėka pabirke patsai kuomi tolaus stojasi ir ukwatnesniu i darba ir geresniu darbininku. Tinginius sudas isz darbininku tarp sawias netaike, bet juos kaipo nenaudingus patys iszwaro. I szitu pabirku organizacija artinasi ir darbininku darbwietės

isteigtos už piningus walstijos prie Napoleono III; bet tos darbawietės atiduotos tamsiems darbininkams, nors geriems remeslininkams, o ne apszwiestiems suprantantiems administratoriams, pacijos puolė. Czion reikėjo suprantanczių reikalus iszdarbystės ir tokiu administraciją kaip Godin'as, o tokiu nebuwo.

Menki, iszblyszkia tėjai nepagimdys drutu ir stipriu waiku, žino apie ta dalyka kulturiszkos tautos, iwesdamo draugystės dėl iszlaikymo sweikatos. Wisuose didesniuose mēstuose, tame skaitluje ir Warszawoje, yra draugystės dėl iszsiuntimo wasaros czėse waiku neturtingugywentojų, einanczių i mokslawietes, isz nesweiko mēsto oro i kaimus' idant jiems sugražinti sweikata atimta mokslu ir pagedusiu mēsto oru. Tie isz waiku, kurie budami mēste sawo amžī butu iszblyszkia, isz kuriu daugumas gal butu ir nesulaukia pilnu metu, pastiprinia kaimuose sweikata stojasi ukwat. nesneis ir moksle, o užaugia ir waikai sweikuju butu drutesni. Tokiu dalyku užsilauko pagal galėjima ir twirtybe wisos tautos, užsilauki ji no iszsimimimo.

Skaitlus sanariu Paryžiuje draugystės dėl priežiuros waiku be tėjai ir giminiu 1881 m. iszneszė 2040; 1885 m. skaitlus ju atejo iki 12648. Kapitolas draugystės 1883 m. iszneszė 147.271 fr., o 1884 m. pasidaugino iki 171.000 fr. Draugystė 1885 m. wasario mėnesyje sawo apėkoje laikė 2228 waikus.

Didesni dar waisiu atnesza draugystė priežiuros walkio jancziusiu waiku Naujame Jorke. 1881 m. draugystė priėmė posawo priežiura 14.192 Naujo Jorko *gawrochu*, duodama jiems gywenima, walgi; kožnas waikas kasztawo 200 franku. Ing 16 rankdarbinu draugystės mokslawiecziu waikszcziujo 1882 m. 2676 waikai. Didesnė ju dalis siuncziama buwo dėl iszsimokinimo darbo i farmas ir pabrikus prigulinezius wyresnybei. Isz pabagisui tuose metuose moksla: wienas gawo wieta sudžios, kitas pabagias tiesu skirsiu pastoje. 'Attorney general'. Daugel waiku per priežiura draugystės yra szendien mokintojeis augszoziausiose mokslawietėse, dakta. rais tiesu ir medicinos, inžinereis, stenograpais, muzikantais; mergaites gerai už wyro iszdawė; be priežiuros draugystės jie wisi butu pasilikia wagimis mēsto, o mergaitės pakol jaunos pri pildytu paleistuwystės namus. Tie, kurie butu pasilikia dumbļu tautos, per priežiura pastoje naudingais jos sanareis ir darbininkais dėl jos gero ir szlōwės.

Tolaus bus.

Gamtos mokslai ir draugija.

(Tęsa.)

2. *Widuramžis*. a. *Widuramžyje* Auropa apsidangė tam sybe. Priežastis to buwo bepertrukinėš wainos ir gincozai. Gotai ir wandalai, miszkinės tautos, pasiplatino rytinėje Auropoje, apweikė rymiszskaja walstija ir jos naujokynes. I. in Aprika wandalai nuėjo wisur wiska pustydami, bet ten juos apweikė Belizaras, kar-wedis cėsoriaus Justinijano Konstantinopolyje, 534 m. I szimta metu po to arabai atsigriowė i Aigipta, inėmė Aleksandrija ir sudegino ten labai swarbia kniņgyne, ir tolaus grusdamiesi nuėja paėmė Szpanija, ir jau bene butu wisa Auropa apwaldia, jeigu Kafolis Martelis nebutu juos sumuszias Prancuzijoje pas mēsta Tours, 732 m., po ko arabai nusimalszino ir atsidadė mokslams. Pirma pradžia mokslu arabai gawo no graiku per tarpininkyste Nestorijonu, pasekėju wyskupo Nestorijaus, kurie jieszkojo priedangos no persekiojimu' apie 450 m. po g. Kr., ir per tarpininkyste žydu, kuriu daugybė po iszardymo Jeruzalės 79 m. po g. Kr. iszkriko ir po Arabija ir ten itaisė daktariszkas mokslawietes. Arabai isitaisė angazteanes mokslawietes Bagdale, Kairu, Salernoje ir Kordowoje, Ka-

dangi Koranas, szwentas rasztasarabu, nepawelyja pjaustytilawonus, tai arabai rupinosi labiausei apie žolines gydymas, o prieg tam jie stengėsi iszrastiti, ar nebutu galima kaip norint padaryti auksa, dėlko jie tirpė iwairiausias nauges ir ju tirpalus maiszė, už ka juos alkemikais wadina. Toks darbas arabu nuėjo mokslui ant gero. Džafaris, gimias aplink 430 m. po g. Kr., atrado, kad kaitinamas wanduo iszgaruoja; kad isz wyro ar aļaus kaitinamo pasikela garai, wadinami alkogolu. Toki lengwu persiwertima tulu daigtu i gara mokslininkai wadina 'distilacija'. Bet netik skystus daigtus, ale ir kietus yra galima distiluoti. Cukras kaitinamas ant ugnies pradeda wirti, ir garas no jo pasikela. O su kitais daigtais kitaip atsitinka. Jeigu imsi kumpara ir kaitinsi užkisztaime stikliniame inde, tai kumparas pražus no dugno indo, o nuguls ant kaklelo sudyno. Džafaris taipgi žinojo, kad akmuo cinamonas kaitinamas duoda garus, kuriuos kad atszaldai gauni laszus gywojo sidabro. Persimainyma daigtu in sausa duja mokslininkai szendien wadina 'sublimacija'. Tas pats mokintasis gywmariszskaji degila [acidum nitricum] atrado kaitindamas geležini witrījola su salētra ir aļunu. O wėl distiludamas aļuna atrad sėriszskaji degila [acidum sulfuricum].

Kaip wienur arabai buwo alkemikais, taip kitur jie wėl tikejo i astrologija ir buwo astrologais, taigi jie tarėsi galėsia isz žwaigždziu iszskaityti apie tai, kas atsitiks tarp žmonių ant žiamės. Wienok tarp arabu randasi tuli ir garsus mokslininkai astronomai ir gamtos tyrėjei. Taip Albatagnuis, gimias 879 m., aprokawo ilguma metu geriaus ne kad tai buwo padarias Ptolemajos, ir rado, jog metai susideda isz 365 dienu 5 adynu 46 minutu ir 24 sekundu. O kitas arabas, Alhazenas, mokino, kad mēs regime daigtus per tai, kad spindulei ju užgauna musu aki ir tas užgawimas pasiekia smagenis; kadangi ispudis no daigto pasidaro abiejose aklyse wienoje wietoje, už tai mēs ir gauname tiktai wiena daigtu waisda. Tas pats Alhazenas pastebėjo ir nusikreipima szwiesos, kada spindulei pereina isz skystesnio tarpo i tirsztesni, kaip wa: isz oro i wandeni. Tas pastebėjimas, wadinamas *refrakcija* spindulu, iteikė Alhazenui kita swarbia ir teisinga misli. Jis sakė, kad saulės spindulei pasiekdami aplinkžiamini ora turi nusikreipti, o per tai ir iwyksta nawatna prigawystė musu pajautos regėjimo: kuomet saulė jau yra nusileidusi, taigi kuomet spindulams tekant stacciose linijose, kaip pamokino mus Euklydas, mēs saule jau regėti neturėtumėme, mēs dar turime sawo apregėje saulės spindulus, isz priežasties jau minėto nusikreipimo spindulu. Alhazenas ant galo pastebėjo, jog ilankus arba idubus stiklai laikomi pritikloje wietoje tarp daigto kokio ir tarp musu akies daigta parodo esant didesniu ne kad jis yra dėlto, kad abuo du pawirszei stiklo, budami prakypus wienas kitop, kada prisiartina prie krasztu, taip ilenkia spindulus, kad jie susibėga i aki kaip i koki widurki, 'fokus' wadinama. — Taip neturime užmirszti neigi to, kad arabas Ben Muza, kurs gyweno aplink 900 m. po g. Kr., iszrado moksla 'algebros', taigi rokunda skaitlu su pagalba litaru (raidziu). Ben Muza taipogi ėmė wartoti indiszskus ženklus dėl skaitli. niu: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0 wietoje rymiszskuju I, II, III, IV ir tt., ir tuomi neiszpasakomai palengwino rokundas. Tuos tai arabiszskus skaitlinius ženklus igywendino Auropoj aplink 1000 m. po g. Kr. popėzius Silwestras II, kurs buwo mokinėšiesi arabiszskame uniwersitėte Kordowoje. 'Cifra' ir 'algebra' yra arabiszki žodžei. — Taigi kuomet Auropa buwo paskendusi jukinyje ir karėse, arabai krupszstėjo, dirbo i kantroi grindo kela dėl nauju iszradiniu. T. b.

Rasztas isz Koszedariu, Kauno rėd.

Negirdėta naujėna atsitiko ĩaike kritimo ųwaigėdųiu pas Leckawo mėsteli, Kauno rėdyboje, Telsziu pawietyje, netoli geleųinkelo stowenės Maųeikiuose: upė Wenta per 6 wiarstus ĩlgumo buwo iszdųiuwusi ir su wisu stowėjo per 6 adynas; ųydai isz mėstelo sėmė ųwi krepseis, nės matai pagal mėsteli wanduo stowėjo taip kaip ųųkirias, o ųų 6 werstu taip pat stowėjo ar kaip ųųkirias, buwo ten ir kataliku kuningas, ĩatwiu, gudu ir ųydu: wisi stebėjosi koks tai stobnklas, wisi ųmonės buwo nusigandia.

Wasaros ĩaike buwo isz Wilniaus atwaųiawias i Szaulus administratorius Lietuwos, maskolus Kokanowas; ans waųiawo arkleis per Wilmerge, Naujaaleksandrawi, Panewėųi ir Szaduwa. Kaip pribuwo i mėsteli Radwiliszke, tenai starszinas (waitas) ana sutiko su duona ir druska; ans paėmė duonos trupini, pasudė i druska, apseilojo ir iszspjowė anųiamės; paskui klaušė, kiek wisame walscziuje yra desintu ųiamės; atsakė: 19 tukstancziu 585 desintinai. O kiek du sziu wyriszku? — 7.508 duszios. Klaušė paskui, kas tu esi, ar ruskis? o starszinas atsakė: neesu ruskis, ale ųmonis (krestjanin]. Klaušė paskui rasztininko: ar tu esi lenkas? szis atsakė, kad nešėš lenku, o ųmonimi. Nuwaųiawo paskui per adyna i Szaulus pas grapa Zubowa ant pietu, pawalgias pietus atwaųiawo i geleųinkelo stowene, ten wagone pernakwojo, o ryta iszwaųiawo gelųkelu i Wilniu. Kol atwaųiawo isz Wilniaus i Szaulus, tai po jo karėta nusprogo 12 arku ųmoniu arku, ale musu baugsztus ųmonės nei wienas nepadawė skundo prie caro ant ano pussuczio plikponio.

Praėjusieji metai buwo ne per daug geri, jawai supuwo dauguma ant ĩauko; kuris ukininkas nebuwo bagotas, taigi senowės piningu kuris neturėjo, tai dabar eina didelei sunki, wyresnybė spaudųia, kad nesztu mokeszczius, jawai su wisu pigus ir tu pacziu maųai yra, gywuolei taip pat ųų nėkus; tai dabar atwaųiuoja starszinas su wyresnybe, apraszo ukininko wisa ĩaba, paskui kad tas bėdnas ukininkėlis ne begauna nėkur rublelu pasiskolyti, tai tuokart atwaųiuoja wyresnybė: ponai su ųydeleis, ir ųų menkiausia suma pardawinėja drabuųėlus, gywuolėlus ir wisa jo gėrybe, neųiuri ar tu rytė turėsi ka walgti ar ne, jeib tik suwyktu, kas in kazna priguli carui; bėda musu bėdniems lietuwiams szioje gadynėje gywentu be sawo tikro tėwo ir apgynėjo; ųmonelei kenczia susispaudia ir ųiuri isz kokios pusės ųtekės geresnė saulė teisybės ir miłaszirdystės. Kada o kada Lietuwa atgaus walnybe ir irengs teisinga sawo lietuwiszka wyresnybe. Rugiu Lietuwoje kitus metus su wisu maųai tebus, nės kaip buwo lytuotas ruduo, tai ųmonės negalėjo pasėti, buwo didelei szlapia ųiamė, tiktai kur kalnuotos wietos, tai dar po biszki matytiesi. Dabar pas mus geros ųiemos nėra, wiena diena sniegas, kita diena lytus, kita diena szaltis, ot dabar 19 ir 20 dieuoj buwo toks lytus su wėju, kad dabar wisos upės pakilo neregėtai, o szendien 22 d. gruodųio yra szalczio lyg 6 ĩaipnio. Rozalimo klebonas 14 d. nuwaųiawo i gire paųiurėti, kaip ir kokius balkius kerta dėl baųnyczios, ten jam beųiurint puszis krito ir anam nebagui ant wietos galwa perskėlė. Linkawos m. buwo kuningas Zomonas, tas atwaųiawo i Liepoju, pametė kuningyste, priėmė Lutario wėra ir su wiėna bageta krake apsiųenyjo ir ten lietuwiuoja gero. kai igrėbias piningu no ųmoniu. Matote, koki tai paleisturyste!

Kp.

Gromata isz Telsziu, Kauno rėd.

Mės Lietuwoje turime arsziansi doųi: ųnauglis jawu buwo gana menkas, o prekios ųų duona ir ųų tai dar ųiamės nės: dėltė tai raqda ĩabai nuėjo ųiamyn, ir wisi arendorė

dabar yra ĩabai bėgame padėjime. Beweik koųnas isz ju turi ĩaikines skolas tai bankuose tai pałukėmiams; jeigu neatsilygins ųų tas kaltybes, tai ju turtas bus parduotas o tuomi tarpu ųiamė turi maųiaus ne kad puse paprastos prekios, nės istatymas ųdraudųiantis dwarponiams ir ųydams pirkti ųiamė sumaųina skaitlu paprastu pirkeju ant beweik 80 procentu, taip kad prekia ųiamės wisatinai imant pasirodo ĩsanti suponkeriopinta randa. Mėstuose gi, isz prieųasties susipainiojimo rytinio klaušymo ant Balkanu pussalo, prekia namu lyginasi maų daug da syk imtam, metiniui ĩėmimui, o yra ir tokie atsitikimai, kaip wa ketetas tokiu Warszawoje, kur namai ĩjo i pardawima ųų prekia ųiamės ne ne kad metinis ĩėmimas isz ju. Walszczionys ųinoma neturi dųiaugsmo, nors jie dar taip nejauzczia pramoniszkojo doųio, o darbininkai tuomi tarpu dar nejauzczia doųio, nes jie pas mus samdosi ant metu, o metai dar nepasibaige, pasibaigs gi pawasaryje 23 d. balandųio, taip kad tas doųis ant ju kris tik i pawasari, nors ir wisi nelukėtai, kadangi musu darbininkai to isz anksto nepermato. O neiszdarbei darbininkai, kaip wa wisokie tarnai ir wisi tie, kurie arcziaus su randoreis susieina, jauzczia ta doųi, nės nerwiszkas sususzimas randoriu iszsilieja ant ju rugszezeis weidais, neiszsitikėjimu, piktųodųiawimu o kaip kartais ir musztynėse. O jau gėrybėse skendi tik wyresnybės czinownikai, nės nepasimaųinant nei ju ałgoms nei piningiszkam didumui ju kyzziu wisokie waisei eina pigyn.

Ant gało pasakysiu dar keleta ųodųiu apie raszlawa. Rusiszkoji raszlawa kokia buwusi tokia ir pasiliko: wisur randame ĩukestinga walnininkiawima. O lenku raszlawa dabar gyweha gadyne susidwejojimo: wiena pusė aiszkei priima gamtiszka moksliszka, ekonomiszka tėkme, o kita ĩaikosi diduomeniszkai patrijotiszkos, klerikaliszkos tėkmės. Nors tose dwiejose tėkmėse ir pasiųymina atskirios, maųuma kitokios szakutės, bet wisatinai jos taip yra artimos, kad nėra ko apie tai sakyti. O kasdieninei ĩaukraszcei, su maųomis iszmetomis, yra ųzimti rytiniu klaušimu ir tuomi, ka tiekiasi daryti Bismarkis. Sztai trumpa paųwalga i gywenimapas mus.

L.

Rasztas isz Raseiniu, Kauno rėd.

Mylimi brolei! Nėko ĩabai swarbio neturiu jums praneszti, wienok szis tas atsiras, ir tai wis bėgu daugiau ne kad geru ųiniu. Gawau patėmyti, kad maskoliszkas patrijotismas tarpe musu ųmoniu platinasi; gauwu girdėti, kaip truputi pagėria ųmonės pradeda kalbėti, kad ir per puse maiszyta su lietuwiszka, maskoliszka kalba, kad wis daugiau ir daugiau grudasi i maskoliszkas ukiszkas mokslawietes; kaip su pasimėgimu skaito maskoliszkas waizuotas kningutes, kaip wis wietoje lietuwiszko nedraudųiamo raszto ant akmenu ar stułpu dėl kelu taisymo raszo maskoliszka. Kartapamatias maloriu raszanti tuos paraszus, paklausiau, kodėl jis raszo maskoliszka; atsakė: o, poneli, dabar musu ųmonės maskoliszka kalba nyli ir ųų szwenta ĩaiko. O ar senei, brolei mano, ųmonės su małdu kningomis spanstomis maskoliszkomis litaromis waromi buwo isz baųnyczios? Teisybė kad ir namuose waikai mokinasi be ųinios waldųios pasłapezei, bet ir ten ųų pirma daigta ĩaikosi iszmokti raszyti ir skaityti maskoliszka, nės tai yra karumenėje reikalinga; o lietuwiszka tik skaityti mokinasi, ir tai newisados; nės sako, artolinueisi su lietuwiszka kalba, sulyg Kaunui, ko ta kalba warta ĩsanti, nėra kningu, nėko ųmogusneiszmoksi. Lietuwiszka — grubijoniszka kalba, o maskoliszka i lenkiszka szwelnė ĩsanti. Lietuwiszkos kningos ųrubeųyje spaudintos maųai platinasi, wieni isz mokslingesniu bėjosi,

kiti nenori anu plātinīti. Maskolei turi buda persekioti protingesnius, nēs aniems sprandus nusukia su tamsesneis gal; daryti kaip su galvijais, ka tik nori; per tai kaip tik pamato protingesnius ar mokslesnius, kad anuos dėl kningu kratē ar klāusinējo ir sekiojo, tai kiti kelines pridirba, ir pradeda isz Prusu gautas kningas deginti, slāpstyti ir kitiems ikalbi nēti, kad ta darytu. Maskolei wienok neturi tiek spēkos idant galētu wiska žinoti ir wisur kratyti, ir tie, kurie nē pasigarsino, galētu su wisu nesibijoti, wienok kaipo mulkē nenumano. O maskolei netaip per sawo iszgale, kaip per leidima baimēs daugiausei blogo tarp musu kaip mulkiti padaro. Te sybē kad maskolei garsesniu lietuwiu gromatai pacztoje drasko, bet yra ir ant to roda, gali ant kitu adrese raszydami gromatas gauti.

Karta su wienu protingu lietuwiu turėjau ginceza apie tai, koks yra skirtumas pobudyje lietuwiu no słowėnu. Ji man rodē, kad lietuwis tuomi atsiskiria no słowėnu, kad neturi to, ka luri słowėnai, tai yra 'szerokiej natury'. Słowėnas surinkta nauda greitai prageria, iszmėto, iszlowanoja, yra labai minksztos szirdies; kad turi piningu, tai jam smagu, o kad neturi, tai ludna. O lietuwis sawo pobudyje tan dalyke pasinesza i wokieti, yra szyksztus ir ant nēku piningu nemėto. Isz tikro yra tai atitinkantis pasergėjimas.

Turiu teisybe pasakyti, kad dėl turtingesniu sunki gadydnyė atėio: maža prekia jawu didelei anuos suwargino. Iszimet dangel jawu ir bulwiu supuwo ir pasiliko ant lauko newisi rugius atsejo. Daug tēwiszkainiu, arendoriu ir tt turi trauktiesi ir bėgti isz tēwiszkiu. Zydams taip jau yra labai sunku. nēs neperka pas juos taip kaip pirko pirma kožnas spaudžiasi su skatiku kaip gali. Galu pasakyti, ka bėdniems per tai yra gerai, nēs duona pigi, žiamēs gaunu nupirkti, o už darba taip moka kaip mokėja.

Kaip Czekijoje, taip ir pas mus moters yra didole kluti mi dėl pakėlimo tautos. Jeigu sulenkinto bajoro motyna sesuo iszgirsta, kad sunus ar brolis nori imti szluba lietuwiszkai, meldžia ann knoczēs puldamos prie koju, kad til neimtu szluba lietuwiszkai, nēs maskolei ana suimsia ir jis su wisa swotba pražusias, arba dėlto kad gėda ēsa muzikiszkoje kalboje szluba imti. Taip jau namie praszo, kad lietuwiszkai nekalbėti, nēs prisipratinias taip kalbėti padarysias dėl ju gėda iszsitardamas tarp swecziau lietuwiszkai, o i yra laikoma tarp plikbajoriu už prasta kalba. O pacziowėl meldžia, kad nelaikytu ju wyrai lietuwiszku kningu, neraszytu ir neapturėtu lietuwiszku gromatu, kningu, rasztu nēs pražudysia ir sawia ir anas ir waikus. Newiena moteriszkē sudegino rasztus sawo sunaus, wyro, brolo isz baimēs maskolu. Kaip raszē kitakart kuningas Ksawēras Bohuszas, kad iszžuwo per kares, marus ir tt. senowiszka mu su rankrasztiszka raszlawa, dabar žusta daugumu per baimę ir antipatrijotisma moteriu. Diewe duok anoms geresni su pratima sawo reikaŭu, k takart lietuwēs paaukaudawo sawo waikus ir brolus karēse už tėwyne! Kur pražuwo ano laike tėwinybė! O tai wis dėlto atsieina, kad lietuwei nežino kuomi jie yra; apie tai paklaustas lietuwis atsako, kad jis yra katalikas, nēs jis toki skirtuma mato tarp sawias o maskolu, žydu, wokiecziu, o lenka laiko už sawo broli, nēs czu wienas tikėjimas. Juk gerai, kad wienus dėl tikėjimo mylime, bet kodėl kitu neapkenčiame, kurie yra wienos kalbos ir tautos? Prusu lietuwis ir latwis tai nebrolei, nēs jie kito tikėjimo. Ar tai krikščioniszka? O lietuwēs, imkite pa weiksla isz senowēs jusu motywu, o negaiszinkite, bet sawo wyrams padėkite, kurie dėl gero tėwynēs dirba, bukite tokiomis dėl ju, kaip prisiekėte prie szlubo, kad pasidalinsite jame ir nelaimė kalyg myzic!

Nors ukiszkose mokslawietēse mokina wis maskoliszka! bet waikai atnesza ten tankei ir lietuwiszkas kningas Prusuose atspaudintas. Taip tai atsitiko ir walseziuje S. Ten mokintojas pamatias pas waika lietuwiszka Auszros kalenloriu', kur yra iszrokuota karaliszka giminē, labai pagyrē ji sakydamas, kad mat ir lietuwei spausdami kningas už rubežiaus atmena karalu, ir nedraudē waikams skaityti tas kningas. Zinoma, kad newisur tokie mokintojai atsiranda. Kitur girdėjau atsiradus toki mokintoja maskolu, kuris pilydamas nora tēwu mokina waikus paslapezei ir lietuwiszkai. Mokiutojas gi walseziaus Ras. sakē waikams, kad „ne polagajetsia w ucziliszezie upotrebljat dwuch jazykow", tai yra „nepritinka mokslawietėje sznekėti dwiema kalbom", naskoliszka! ir lietuwiszkai, arba geriaus sakant: lietuwisztoji ēsanti suwis nereikalinga.

Kitur palicija matydama, kad lietuwystē ima wirszu ir nebegalēs maskolei apgalėti lietuwius, ir ant paslaptinio bardawinėjimo kningu ant rinkos per pirsztus žiuri. Tik palicija praszo, kad atwirai nepardawinētu, nēs matydama oki auszku papiktinima turēs perimti anas.

Isz priezasties, kad neturime tam tikru lietuwiszku kningu, kuomi labiaus platinasi dwasiszkos, raszytos labai jauria unterszta kalba, per puse lenkiszka! Ubagai ir žybai anas iszneszioja po kaimus ir trobas.

Gawau žine, kad arti Smorgonēs i rytus no Wilniaus, tur kitu kartu kuningaiksztis Radiwilas buwo itaisias mokslawiete dėl szankinimo meszku, gywena dar lietuwei apigardoje.

Musu bajorai ant galo patyria, kad lietuwystē ne ant to ra, kad kelti muzikus priesz ponus, netaip smarkei ant musu užpuola, bet tankei mumise mato ramti dėl atsirėmimo priesz prieszus. Nepripažysta tik teisybės dėl lietuwiszkos kalbos isz priezasties: 1) Buk lietuwiszkoje kalboje nesagahma iszreiksztis sawo mi lis; 2) kad maskolei neleisia pasikelti lietuwiszkajai kalbai; 3) kad lietuwei nepasikelsia sz priezasties neturėjimo kita syki raszlawas taip kaip czeikai.

Ugėnuose, Kauno pawietyje, ant kairios pusēs Dubysos upės, tarp Eirogalos ir Betygalos, yra szaltinis sėrinei geležinis (ferrum sulfuricum), kuris wadinasi zwentu — kopyczioje tos bažnyczios ir už kopyczios. Szale Ugėnu Pažwėncziuje yra antras szaltinis, prigulintis prie Dirdos gausus natrum bicarbonicum. Sėruota geležis gydo uodos ligas. Narum bicarbonicum gydo ligas kepeniu. Tie wandens artinasi prie Vichy Prancuzijėje. Szaltinei tie yra szalti. Gali atsirastoks lietuwiszkas daktaras, kurs ten itaisytu wandēline gydowawieta.

W. Buwau asz Prusu Lietuwoje,
Nemaž tuom' pasistiprinau,
Kad musu kalba poniawoja,
Nors priesziniamis neitikau.

Maczian, Byrutēs' surinkima,
Macziau, kur kningas musspauzin',
Macziau, kaip žmonēs dirbti ima,
Kaip kiti žmonēs jiems gadina.

W.

BROLELO DAINELE.

Oi Diewe, Diėwulau mano,
Wisi bajorai žirgus balnojo, i Ryga jojo,
Nēr kam iszleisti raitu pulkeli.
Tėwelis senas, brolelis mažas, esantē neužaugus,
O esi troczioji, kuō jauniausioji,
Wartus atkėlė, laukan leidė;

Wai broli, broli, broleli mano,
 Ar tu pawysi raitu pulkeli?
 Wytie pawysiu, stotie pristosiu,
 O Diewas žino, ar asz sugryžsziu.
 Parbėga žirgas ir parputuoja,
 Aukso kilpelė ir parszwituoja,
 Wisas žirgelis szirmas putotas
 Ir kamanėlės jojo rasotos.
 Wai žirge, žirge, žirgeli mano,
 Kur padėjei broleli mano?
 Tawo brolelis augsztam kalnelyj,
 Jau perstowėjo kalnėduobele,
 Jau perrymojo wuosio tworele,
 Dewynios kulkos pro szali ėjo,
 O szii deszimta broleli kirto.
 Kur gūwa linko, rožė žydejo,
 Kur liemuo griuwo, upė tekėjo:
 Tai wis mus brolelei, eisime drauge.

J. N.

Rasztas isz Philadelphia, 24.I.86.

Mieli brolei! Szendien mės ryžomėsi paraszyti norint trumpai apie musu apsiėjima ir nora, idant mus aplankytu lietuwiszkas kuningas. Isiklausia per kuningus, kad reikia eiti pas arkiwyskupa, ir nuėjome 11 d. sausio. Arkiwyskupas pasakė, kad jis raszys i Naujorko wyskupa, ar ten lietuwiszkas kuningas turi parapija ar ne, o jei turi, tai mus kuningas gaus i antra ar treczia diena žinia, ir kada norės, tai galės atwaziuoti. Mės padėkawoja iszėjome. O wyskupas i wieta raszymo pas wyskupa paszaukė ir užsakė paloku kuningui pributi ant ryto kuomi greiciausei pributi pas awia. Kuningui atėjus wyskupas klausė: czia yra lietuwiniku, ar juos gali spawėdoti? Kuningas atsakė: asz ju nepažystu, ale žinau, kad czia ju yra daug, o .sz tu wisu wienas priguli i mano parapija, o žinau, kad jie moka lenkiszka, o kad jie nori kuningo, asz žinau toki, kurs moka lenkiszka i lietuwiszka, asz jiems ant welyku parwežsziu kuninga isz Szenandorio. Nedėldieniui atėjus paloku kuningas atsistojas prie altoriaus sako: girdeju, kad lietuwininkai buwo pas arkiwyskupa, idant jiems duotu parsiwėžti lietuwiszka kuninga, ale ans nepawelino; tai jeigu jie nori, tai tik per mania gali gauti ant welyku; jeigu atnesz 100 dorėlu tai asz parwežsziu, koki asz norėsiu; o asz žinau, kad czia ju daug yra, o nei kokš neeina i bažnycza, jie gywena be wėros, priguli tiktai prie masonu draugystės. Ir taip mus lenkas isznewožino prie altoriaus, kad rodosi mės esame nėko newerti žmonės. Tai iszgirdia mės wėl nuėjome pas arkiwyskupa paklausti, dėlko mės jokios žinios negawome isz Naujorko. Wyskupas atsakė, kad kn. Warnagiris ten ėsas ir kad jis gali tik buti, kad ten apsiliks. — Matote, brolei, kaip tai sunkus ir ižgas darbas yra, kada jau newie name daigte musu brolei pradėjo darba, o negalėjo baigtie per neprietelus. O kas yra neprieteleis? Netiktai maskolus, netiktai prusas, netiktai palokai ir lenkiuojanti lietuwininkai, ale ir tokios asabos, isz kuriu mės tikimėsi ir laukiame, kad mus nors kiek pamokintu ir ant tiesaus kelo pawedėtu, ale wietoje pamokinimo žmogui szirdi užduoda ir i grėka iweda, kad rodosi joki wėra nėko neznoczyja arba tik taip, kaip girdeju isz ewangėliku kuningužio dar Lietuwoje juokėsi, kad paszauktas kuningas pas ligoni sako: du si rubli, gausi dangu, neduosi rublo, negausi dangaus. Tai matote brolei, kaip mės negalime per ta twora perlpti ar žiama ar augszta, o wis mus paprieszina ir nustumia atgal. Už tai laikykite si wokiecziu ant Pitt str., su ju pagelba gelba jus gausite wirszu; rasi wyskupas jus dar mėgina, kad

lietuwiszko kuningo patuolaik neužtwirtino. Ale laikykite si drucei...

Palokai labai pyksta ant musu už „Ojczyzna“ buwusia sudraskyta ir po koju suminta ant lietuwiszko balaus.

Baigdami ta raszte si sweikiname szirdingai kožna skaitytoja ir klausytoja, o jeigu kas butu negerai, tai praszome dowanojimo. Jusu wėrni draugai: M. Walinczius. A. Szėmis.

Rasztas isz Szenandorio.

I. Wieną subatos wakarą labai wėlai apie pusiaunakti du jau gerai apsipenėję hetuwininkai netyczia isprudo in szulernę kazirinę ant Main str. Gaspadorius tuojau aki užmetęs pažino minksztumą anuodwieju swecziu, ir ipylęs da po wieną i gerkles meilingai užpraszo prie taip wadinamo „einikio“. Paklusnus sziuodu swetelei sėda prie stalo ir toszia iki netoli 4 adynai nedėldienio ryto. Gali dar butu traukia iki pawakare, bet nelaimė, bet wienam isz anuju swetelu J, Peleniui jau iszsitusztino wifiszka maszna, kurioje gal buwo i 40 dor.; žinoma jau pabaiga loszio, prieg tam ir rugonė ant szinkorėlo. Ar gi sziam patiks? Iszstumė laukan per duris anęji, ir už duriu leidžia juką isz ano galwutės, bet per dang daugiaus skyly ne kad žasiukui. Sopolui atwerti galwoje Pelenio prispyrė apskunsti anęji. Ap skunstasis sudeda \$ 600 kaucijos ir laukia mielaszirdystės Peleniaus. Szis neiłgai laukęs po apleidimo populu užsimo ka pats wisus kasztus, ir dar perpraszo Juodkoji pripažindamas jo nekaltumą. Kur protas tamsaus awino?

II. J. Macziulo karcziamoje maž daug taip atsitiko kaip augszcziaus taipogi nedėldienyje, kur isz nakties dar nemigę kazirinkai lupo tą pati „einiki“, ir ant galo czia jiems iszpuolė susiplaukuoti, tik nelaimė, kad czia ju klyksma atsaukė paliciją, ir musu nabagą szinkorėli atidawė po sudu, mat sako, kad lauzas istatymus draugijos. Gailu, kad tiesadarystė apsudyjo nekaltą žmogeli ant 10 dienu i kalėjimą ir \$ 53 su centais užsimokėti koros ir kasztu. Pakutos anojo jau 20 d. sausio pasibaigė, bet \$ 53 nežinė, bene tik ant ratu bus mokami. Ka czia mislyji Jurguti?

III. Diena 17 sausio [žiurėk, koki tai diena] wiename salune ant Centre str. du lietuwininkai susiglėbiawo dėl iszsiwandymo sawo pajiegu. Bet Pelenius kaip drėbė sawo draugą Smilgiu i grindis, sztai anojo koja ir nulužo. Gražios baikutės otsitinka tarp lietuwininku, o tai wis per inweikimą smageninės no atuczio ir degtinės. Kada mės su, siprasime? — gali tada kaip arėlkėlė su aluczio iszbaigsime.

M. J.

Amerikos lietuwininku krutumas.

Lenkai wis dar negaiszina wilties, jog Lietuwa no ju atsiskyrusi wėl gryžs i lenkiszkus spąstus. Taip jie wis ir wis nesilauja i lietuwininkus siuntinėti rasztus, idant tie „pildydami tėwyniszka lenku pareiga“ eitu i lenku apwaikszecziojimuz maisztmecziu. Bet musu brolei tokiam lenku patrijotizmo klabinimui nugara atsuka. Nekitaip gali buti ir i sužkwietimu, idant lietuwininkai prisidėtu prie lenku dėl gelbėjimo lenkiszkuju emigrantu. Lietuwininkai atwaziawia isz Auropos i Naujorka gali rasti meilinga žodi ir rėdystėje L. Balso ir liet. parapijoje warden szw. Traicės, o i liet. draugystėje broliszkos pagelbos warden szw. Kazimėrio. Lenkai apie lietuwininkus sawo atsiszaukimuose nėkur nei mena. Už tai lietuwininkai jiems czia ir padėti negali turėdami daugybe sawo wargu. Kožnam yra sawo marszkinė artesni. O kaip rodo aiskiausei paskutinio czėso ateitikiškai, lenkai wisur o wisur nori buti lietuwininku su mės

ir kaulais. Neszneku jau apie bukiadanti poneli Slisz'a, kurio begėdystė jau senai perėjo rubežiu kiauliszku piktžodžiamu, o primenu tik darbus lenkiszku ar lenkiuojancziu kuningu Piladelpijoje, Naujorke ir Baltimorėje. Ar tai kuningas ar rasztininkas ar szunbajoris ar mužikas, bet kaip tik lenkas, jau jis yra neprietelu Lietuwos. Jog tarp lenku Amerikoje nėra szendien proto ir iszminties, tai parodo ir ju apwaikszciojimas maisztmeczio 1863 m., atliktas 22 d. szito mėnesio Naujorke. Isz daugybės ten sznektu nėko nebuwo kito kaip tik lenkiszka koszė, iszwirta isz ju patrijotizmo ir žalnėriu, kurie pamatę isz tolo maskolu jau kelines pritaisytu. Gali ten wienas tik daktaras Gruenbergas buwo blaiwesnis, nės jis moksta ir ciwilizacija pakėlė augszciaus žalnėriu, kurie kisonėje ir szpyga rodo prieszginams. Tai nėra ko ir dywtiesi, kad tokie žmogpalaikai stengiasi lietuwininkus ikandinėti. Bet nėkados piktybė negaus wirszu, kad patys lietuwininkai nesnaus. O ar lietuwininkai snaudžia?

Isz Szenandorio pareina tokia žinia: „Mums yra linksmu, kad naujalenkei pas mus kassyk eina tylyn; priweiksiamė mės juos pamažu; mislyjame, kad nepoilgam ir arsziejie lietuwybės prieszininkai gretinsiesi prie lietuwininku pajutę kostomėrius atstojant no ju“. Tai yra tikra teisybė, kad tuos, kuriu protas neaiszkei teisybe mato arba tik jausmai isz paikybės yra užsidegę, pamokins žmones, isz kuriu uždarbio anie gywena. Jeigu lietuwininkai nėko nepirks no sawo gentės prieszginu, prieszininkai tuojau mums meilingesni taps.

Baltimorėje lietuwininkai ir ant wisu pusiu yra apsukrus. Netik kad jie dėl broliszkos pagelbos nesenei isteigė draugyste wardan sawo. Jono, o ir rengiasi padaryti balu dėl pagelbėjimo Liet. Balso. Tegul tiems brolams Diewas gelbi ten wienybe daryti, o tam tikroje walandoje ir pats rėdytojas L. Balso galės ant aplanku ten nukelauti, idant sawo nors silpnais žodžeis paremti, jeigu to reikėtu, wienybe sawo brolu.

Naujorke sujudimas musu brolu bene tik bus didžiausias. Wisiems rupi isirėngti bažnyczia. Nors lenkai stengiasi lietuwininku darba iszardyti, wienok musu brolei nepasiduos; tegul tik musu kuningas isztriwoja sawo ryžimiesi! Iki mės gywi, lietuwininkai galwos nenulenks priesz lenkus ir ju wadowus žydus. Jeigu reikalas butu, mes nesibijome ir pati Ryma atsiekti, o žinome, kad nemiegant ir darbai seksiesi. Reikaluose bažnyczios nėra dwejonės, bet tautiszkuose reikaluose newienybė jausti duodasi. Nekurie nors prisipažysta esą lietuwininkais, bet lenkiszku dulkiu dar nėra wisai nusikratę, nės lenda tai i ju balus, tai wėl in lenku draugystes. Negražu yra, kad taip daro nekurie musu brolei, ir negerai dėl reikalu musu tautos; gundytojus in toki darba prawerstu isz lietuwininku draugystės atstatyti, iki jie nepasitaisys. Tokia blėdi musu sągymei regėdami taisosi irengti lietuwiszka bene Kirasėriu draugyste, kurios šanarei isitaisytu lietuwiszkus žalnėriszkus rubus ir galėtu tarp sawo tarpe be pagelbos swetimencziu wiskas pradas atlikti. Kadangi mislis irengimo tokios draugystės greitai pflatinasi ir randa daug pritarėju, regimai kad trumpame czė seji ir isigywens. O ir gerai butu, kad toki draugystė jau butu pilnai suorganizuota iki szw. Jonui, kada tariamėsi apwaikszciozi iszkilminga wisoje Lietuwoje atmintine szwente prasiplatinimo kriksczioniszko tikėjimo tarp musu tautos. Jeigu lenkai szwentina sawo nėkingus maisztmeczius, jeigu wokieczei garbina Lutari, jeigu slowėnai szwenczia atminti Cirylo ir Metodijaus, jeigu airei diena s. Patriko su trenksmu praleidžia, taigi ar mės tupėsime užpezczyje kada sueina 500 metu no gadynės, kada kriksczozionybė emė

pflatintiesi musu kraszte, ir padarė taip smarkia atmaina wisame musu tautos pobudyje? Apie wertybe tos szwentės ir apie tai kaip ji atmintinė yra, mės kita syki pasznekėsime.

Netik wyrai ruosziasi Naujorke, eina paskelba jau nog kelu n. c. e. u., kad ir moteriszkės bei mergos rengiasi isisteigti draugyste dėl pasigelbėjimo sawo reikaluose. O moters ir gerai darytu sawo draugyste isirengdamos: ir ligos czėse turėtu pagelba ir priežiura, ir sawo waikus pasimokintu wiena no kitos geriaus ir doriaus auginti. Waikai czia yra tik ant ranku motynos, kadangi tėwas dirba per dienų pabriuose. Jeigu motynos nesupranta, kaip apsieiti su waikais, tai ir ne dywai, kad tie užauga i nepaklusnius, tingius, nemokslus ir nedorus berniukus, kurie ir tėwams nei gero žodžio nepasako. Tik tam tikra moteriszka draugystė galėtu czia pagelba atneszti auginime, o ir waikus mokinti pasirupins geriausei tik moters.

J. Szl.

ZINIOS.

Prusu Lietuwa. Mus ima labai didelis džiaugsmas, kad lietuwybė ir Prusu Lietuwoje kelasi; tą kilimą geriausei matome isz daugybės ten iszeinancziu laikraszcziu, kalendoriu ir kningucziu. Labiausei yra malonu matyti atsikelant isz miego 'Niamuno Sarga', kurs atsikėlęs ir abrozais pasipuoszė. Jame randame keleta ir geru rasztu. Taip labai yra gerai sudėtas raszyns „Po saulės akiu ir szwiesybės izwilgyje“, kuriame rėdytė aiszkei pasako, kad ji nenori eiti drauge nei su wiena polytikiszka partija Wokietijoje, nės nei wiena nėra tikra užtarėja ir užstawinėtoja lietuwybės. Kaip tai butu gražu, kad lietuwininkai nors syki i Saima Berlynan nusiestu tikrus mylėtojus Lietuwos, o ne anuos paputžandžius wokietpalaikius, kurie musu žmoniu turta, warda ir gywybe griaužia ir naikina. Lietuwininkai Prusuose! dėl Lietuwos gero dirbkite skirdami i Saima lietuwininkus, užtarėjus sawo gentės ir tautos. Mės iszstikime, kad Niamuno Sargas stengsies sawo skaitytojus pritaisyti ant to, idant parėjus skyrimu czėsu lietuwininkai atiduotu sawo bašsus wien tik sawo brolams, tikriems lietuwininkams, o ne swetimencziams. — Geri rasztai yra ir 'isz daržininkystės', 'apie arklų auginimą' ir tt. O apie 'kelis žodžius apie auginimą' pasznekėsime placziaus kningutėje, kurią trumpame czėse paleisime i swėta.

Kaip raszė pats rėdytojas 'Liet. polyt. laikraszcio' isz Karalaucziaus, Kr. Kibelka, jo laikrasztis no nauju metu priimtas warda 'Ziuronas'. Mums istabu, kad gana naudingas tas laikrasztis nedaro wienybės su broleis Amerikoje ataidamas mainais i musu rėdyte. Ir dėlko?

Poznaniuje iszeinantis „Goniec Wielkopolski“ jau ilgėni laika raszė apie tai, kad Jagėlos ir Lietuwos apkriksztyjimas 1386 m. butu iszkilmingai praleistas szitą metą. Delto dalyko Krokowos kuningai susiėjimą turėję, kuriame krikstas Jagėlos ir Lietuwos i kalba parėjęs. Tapusi sutarta szita dalyka urėdiszškai wyskupui praneszti. N. S.

Tilžės keleiwyje ir Niamuno Sarge užgauta mislis apie pstatyma paminklo K. Duonelaičiaiui yra girtina; nebutu pro szali sawo didžiam giesmininkui, buwusiam Tolminkiemiu kuningui, padaryti garbe, nors wėtai. O statymas tokio paminklo padidintu lietuwininku wienybe ir pakėltu jausmus meilės tėwynės ir tuose, kurie lyg dar užszalę žlugi snudume. Amerikos Lietuwa tą misli brolu Prusuose pagiria ir paremia, tik pradžia darykite ir garsa pflatinkite.

Kaunas. Jau ilgėni czėsa t. p. bandyta Niamuna didėnėms laiwu kelonėms prieinamu padaryti. Ale iki sziol tai per labai nesisekė. No Kanno per Smalininkus iki mariu

rods yra dawadnus waldziu ėjimas; ale augsztyn ant Garty no dar wis sunku ka pradėti. O tik yra ir szita dalis didelo swarbumo akrotininkyste. Szia dalimi Niamuno pareina tokios daugybės medžiu isz Lietuwos giriu, tokios daugybės jawu no Lietuwos dirwu. Dabar jau pradėta Niamuna i augszt Kauno apwaziuoti. Ponas Siemaszka budawojo „By ruta“, kuri tarp Kauno ir Gartyno bėginėja. Pernai metą maudymo laike pradejo tarp Gartyno ir Druskininku eitie „Marie Antoinette“, kuri wisai isz plieno budawota, 125 pėdu ilga, 27 plati, o tik 18½ colo wandens tereikalauja. Garlaiwis yra elektriszka szwiesa apszwieciamas, stiprybėje 18 tukstancziu žwakiu, gali todėl ir naktimis waziuoti. Jo budawonė kasztawo 30000 rublu. N. S.

Užsimokėjo už Liet. Baisa:

J. Wasilauckas \$ 2, J. Zalegiris \$ 2, W. Zalegiris \$ 2, K. Zorekis \$ 1, J. Matulewyczius \$ 2, kn. Warnagiris \$ 4, per P. Pesecka \$ 10.50, J. Waisznys \$ 1, J. Kaminskas \$ 2, J. Batkauckas 0.75, N. Zelwis \$ 2, J. Brusokas \$ 2, A. Awizienis \$ 1, J. Paplauckas \$ 2, Buczinskas \$ 1, K. Zalegiris \$ 2, K. Stepanauckas \$ 2, J. Stepanauckas \$ 2, J. Stoczkus \$ 2, A. Narijauckas \$ 2, W. Dudonis \$ 2, W. Porteris \$ 1, J. Galinskas \$ 1, A. Matulewyczius \$ 1, F. Waleziunas \$ 2, M. Janczaitis \$ 2, W. Koloski \$ 2, J. Sakałauckas \$ 2, J. Szimanskas \$ 2, M. W. Janczaitis \$ 2, A. Waitkewyczius \$ 1, J. Lenczauckas \$ 1, A. Rumžys \$ 2, W. Martynaitis \$ 1, A. Anskaitis \$ 2, J. Rainys \$ 2, W. Abromaitis \$ 1, W. Radamskis \$ 1, W. Packiawyczius \$ 1, J. Biazgėla \$ 1, J. Danisewyczius \$ 1. Kitus kita syki padėsimė.

Asz Juozas Danisewyczius pajieszkau Jurgio Krakaucko ir praszau, kad jis atsiustu sawo adresa ant szito antraszo: Jos. Danisewyczius, 34 S. River Side Str. Waterbury Conn.

MILAUCKO KROMAS

ant Centre str. Shenandoah Pa.

Laikau wisokiu gatunku mištu, mėsa, sudyta, rakyta ir wisokius walgomus daigtus, kelniu, marszkiniu, plunksnu, dziegoriu, kaldru, lampu, wėdru ir tt. Kas tik ko pareikalas, pas mus ras, ir daug pigiaus wisoką parduodame ne kad musu kaimynai. Atėję apszinaimykite!

Milauckas ir Sunus.

Redysteje Liet. Baiso yra galima pirkti tas kningas:

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU --- 35.
TEWYNAJNIU GIESME WYTURIO --- 15 c.
AUSZRA ANT W SU LIETU --- \$ 2.00
AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.
OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.
LIETUWISZKAS SZIUPINYS 15 c.
DRAZDAUSKO SWIETISZKOS IR SZWENTOS GIESMES - 15 c.
MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.
KNINGOS TEJSYBIU --- 25 c.
NERIO PAMOKSLAJ APIE GASPADORISTE --- 25 c.

Auszra už 1883 ir 84 po pusanthro dorėlo.

Zirgas ir waikas, wistariszka arkeologiszkas isztyrinėjimas Jono Basanawyczius. 1885. — tiktai 25 c.

Auszros Kalendorius ant 1886 m. 35 c.

Witolorauda Kraszewskio (2 kningos) 1 dor. 25 c.

Užduotynas (norintiems pasimokinti rokundu) 40 c.

Kodėl rėdytė Auszros mums kitu kningu neatsiunczia?

W. JABŁONSKIO

Lietuwiszkas Salunas

czia rasi biljarda, atsigėrsi wynuczio, szalto aluczio ir užsi- rukti gausi skanu cigarėli.

34 Hester street

Naujame Jorke.

LIETUWININKAJ PAS LIETUWININKA!

Rasite szalto ir gero alaus skanus wyno ir likieriu mano salu- ne; tajpgi ir biljarda.

Jonas Butkauckas

262 East Broadway.

Naujas Jorkas.

PIUS PASIACKAS

tikras agentas Singers Co siuwimo maszinu.

Lietuwininkaj noredami gauti maszinas tajp kriaczisz- kas kajp ir del namu darbo, praszau, atsiszaukkite ing ma- nia, o wisados pigiau pirksite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y.

Office 34 Union Square, N. Y.

Didelė krautuwė nauju drapanu krome M. GOLDSZTEJNO, 26 South Main Street Shenandoah Pa.

Mano taworaj yra wisi nauji, o prekia pigiausia; tawo- raj yra iszkloti ant stalu, ir koznas juos gali apžwalgyti be pagelbos parduodancziujo. Musu krome nėko negalima yra tuderėti, nės neužsiszaukiame nėko per wirszu. Už sawo tawora ranczyju. M. Goldsztejnus.

Naujas drabužiu kromas L. GOLDINO,

19 South Main Street Shenandoah Pa.

Didelė krautuwė marszkiniu, skrybėlu, dziegorėlu, len- tingėlu; drapanos wajku ir wyru. Už gera tawora prekia pigiausia. O jejgu butu kur taworas negeras, asz už ji gra- žinsiu piningus atgal, kad bus taworas man sugražintas.

L. Goldinas.

MAJNERIU SALUNAS.

Darbininkaj norėdami ganti darba anglakasyklose gaus gera roda pas mania. Łajkau alaus, likieriu ir wynu. Lietuwininkaj gali gauti nakwyne.

JOŃAS MATULEWYCZIUS.

Shenandoah Pa East Centre strett,

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main str. Shenandoah Pa.

Krautuwė mištu, mėsos, szieno, tajpogi ir kitokiu daigtu tinkamu prie namu ir stalo. Taipogi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokit!

LEVY REFOVICZ

10 S. Main str. Shenandoah Pa.

Jeigu norite pirkti pigei ir gera tawora, ateikite pas ma- nia; asz parduodu drapanas, skrybėles, kepures, marszki- nius ir kitus taworus dėl wyru. Tawora galima derėti; ne- tinkanti tawora atgal priimu. Taworai mano pigus per tai, kad sawo namus turėdamas nėkam randos nemoku.

Naujorko parapijos susirinkimas bus 6 d. wasario, kur brolei yra raszomi susitrinkti. KOMITETAS.